

2.12.2020

dnro
VN/4546/2020

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE ELÄINTAUTILAIKSI SEKÄ SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 175/2020 VP)

Maa- ja metsätalousministeriön edustajat ovat maa- ja metsätalousvaliokunnan järjestämässä kuulemisessa 25.11.2020 esitelleet otsikkokohdassa mainittua hallituksen esityksen (HE 175/2020 vp) asiantuntijakuulemista koskevaa ministeriön vastinetta. Koska valiokunta on vastineen antamisen jälkeen saanut kaksi uutta asiantuntijalausuntoa, ministeriö täydentää vastinettaan niiden osalta seuraavasti:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos lausuu uuden koronaviruksen (SARS-CoV2-virus) osalta, että virus voi tarttua ihmisistä tarhattuihin minkkeihin ja että tartunta voi levitä minkkien välillä. Tartunta voi myös levitä minkeistä ihmiseen. On mahdollista, että virus voi jäädä kiertämään tarha-alueelle ja siirtyä sieltä uudelleen minkkeihin. Ruokavirasto on alustavan riskinarvion perusteella päättänyt, että tartuntatarhoilla minkkien lopettaminen olisi tartuntojen leviämisen estämiseksi tehokkaampaa kuin pelkät hygieniatoimenpiteet tarhalla. THL katsoo, että eläintautilainsäädäntö tulee valmistella siten, että havaittaessa uusi eläinten ja ihmisten välillä nopeasti tarttuva vakava tauti, lainsäädäntö mahdollistaa tartuntojen torjuntatoimenpiteisiin ryhtymisen ajantasaisesti.

- **Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ehdotettu laki mahdollistaa ryhtymisen nopeasti toimenpiteisiin SARS-CoV2-tartunnan tai muun uuden vakavan taudin osalta.** Tauti on mahdollista luokitella lain nojalla muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi ja sen jälkeen soveltaa siihen ehdotetun 6 luvun säännöksiä, jotka mahdollistavat tartuntatarhoilla olevien minkkien lopettamisen.

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry lausuu, että eläintautiseurannan näytteenotossa tulisi ensisijaisesti käyttää eläinterveysviranomaisten työpanosta. Mikäli resursseja ei tähän ole tarpeeksi, tulisi näytteen lähettäminen tehdä mahdollisimman helpoksi ja toimijalle maksuttomaksi. Muun valvottavan tai uuden eläintaudin ollessa kyseessä eläinterveysviranomaiset voivat ryhtyä samoihin torjuntatoimiin kuin a-luokan taudin kohdalla. Oleellista on, kun kyseessä on uusi tauti, josta on niukasti tietoa, että päätökset sen torjumiseksi perustuvat laajaan tieteelliseen pohjaan, jossa on kuultu useita asiantuntijoita. Vastustustoimiin ei saa vaikuttaa poliittinen paine tai eläintenpitoa vastustavien tahojen mielipiteet. Liitto on toimittanut valiokunnalle vielä lisäyksen, jonka mukaan se ei kannata terveiden eläinten lopettamista.

Lisäksi SARS-Cov-2-pandemian aikana on selvinnyt, että mikäli joudutaan tilanteeseen, jossa eläinten joukkolopetus on tarpeen, suorittavaa henkilökuntaa ei löydy, eikä valmista nopean toiminnan toimintamallia ole. Tulisi perustaa kansallinen valmiusryhmä eläintautien vastustamistoimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi varmuutta taudin leviämisreiteistä ei ole saatu, vaikka niitä on mittavasti tutkittu, ja tuhoeläinten roolia tartunnan levittämisessä on korostettu. Zoonoottisen, uuden, helposti leviävän tai suuria taloudellisia vahinkoja aiheuttavan taudin kohdalla olisi syytä nopealla aikajänteellä mahdollistaa myös rauhoitettujen eläin- ja lintulajien häiritsemistä tai hävittämistä taudin leviämisen estämiseksi.

- **Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei lausunnossa esitetty anna aihetta muuttaa säännösehdotuksia.** Ruokavirasto voisi ehdotetun 23 §:n nojalla määrätä toimijaa lähettämään näytteitä vain, jos se on mahdollista ottaen huomioon näytteiden laatu ja tehtävässä vaadittavat tiedot ja taidot. Minkkien SARS-CoV2-tartunnan seuraamiseksi

Ruokavirasto on määrännyt toimijoita lähettämään näytteeksi tarhalla kuolleiden tai muun syyn kuin seurannan vuoksi lopetettujen eläinten raatoja. Näytteen lähettäminen ja tutkiminen ovat toimijalle maksuttomia. Raatojen lähettäminen tutkittaviksi ei ole vaikeaa ja sillä voidaan suunnata eläinterveysviranomaisten resursseja muihin tehtäviin. Lisäksi sillä vähennetään minkkitarhoihin kohdistuvia tartuntariskejä, kun vierailuja vältetään. Minkkien SARS-CoV2-tartuntatilanteen seuranta hyödyttää myös toimijoita. Vastaavalla tavalla on toimittu muissa EU:n jäsenmaissa.

Taudintorjuntatoimenpiteiden osalta ministeriö tuo esiin, että ehdotetun lain 33 § mahdollistaa a-luokan tauteja koskevien toimenpiteiden soveltamisen *muiden torjuttavien eläintautien hävittämiseksi pitopaikasta*. Kuitenkaan lausunnossa mainitussa 30 §:ssä a-luokan taudin osalta säädetty toimet (ennalta ehkäisevät lopetukset vyöhykkeellä) eivät ole 33 §:ssä mainittuja toimia, eikä 30 §:ää siten voitaisi käyttää minkkien SARS-CoV2-tartunnan torjuntaan, vaikka tauti olisi luokiteltu muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi, ellei 37 §:n luetteloa täydennetä. 37 §:n mukaisiin toimenpiteisiin voidaan 3 momentin mukaan ryhtyä vain, jos se on eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä, ei poliittisen paineen tai kansalaisten mielipiteen perusteella. Jäsenmaista ainakin Tanskassa käytettiin ennalta ehkäisevää lopettamista vyöhykkeillä.

Maa- ja metsätalousministeriö on varsinaisessa vastineessaan todennut, että jos valio-kunta näkee tarpeelliseksi varautua minkkien joukkolopetuksiin Suomessa, ehdotetun eläintautilain 37 §:n 3 momentin luetteloon vyöhykettä koskevista toimivaltuuksista olisi mahdollista lisätä uusi, esimerkiksi seuraavan sisältöinen kohta: *"määrittää rajoitusalueella sijaitsevilla pitopaikoissa pidettävien eläinten joukkolopetuksista tai -teurastuksista noudattaen niitä edellytyksiä, joista 30 §:ssä säädetään rajoitusvyöhykettä koskien"*.

Tässä vastineessa maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että valiokunta ehdotaisi lakiin ko. täydennystä. Vaikka ennaltaehkäisevät lopetukset eivät kuulu tämän hetkisiin viranomaisten taudintorjuntasuunnitelmiin, säännös olisi tarpeen siltä varalta, että tilanne ratkaisevasti muuttuisi ja jotta kyseisessä mahdollisessa kriisitilanteessa ei tarvitsi ryhtyä lain muuttamiseen. 37 § oikeuttaa käyttämään pykälän mukaisia toimivaltuuksia vain siltä osin kuin se on eläintaudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Ehdotetulla lisäyksellä voitaisiin säilyttää nykytila, jossa ennaltaehkäisevät lopetukset ovat mahdollisia myös rajoitusalueella. Tietyillä rajatuilla alueilla tapahtuvilla ennaltaehkäisevillä lopetuksilla pyritään rajaamaan taudin elinkeinolle aiheuttamia vahinkoja ja turvaamaan se, että alueen ulkopuolella toimivat pitopaikat voivat jatkaa toimintaansa normaalisti, kun taudin leviäminen saadaan katkaistua.

Ehdotettu lisäys ei oikeuttaisi kokonaan Tanskan mallin mukaisiin toimiin, eli kaikkien maassa olevien minkkitarhojen tyhjentämiseen ja pitämiseen tyhjiillään yli vuoden. Lisäys mahdollistaisi kuitenkin sen, minkä Tanska pystyi tekemään ilman erillislakia, eli lopettamaan eläimiä maantieteellisesti rajatulla alueella, myös sellaisissa pitopaikoissa, joissa ei ollut todettu tautia. Toimivalta päättää 37 §:n mukaisen rajoitusalueen perustamisesta ja sillä toteutettavista toimenpiteistä on maa- ja metsätalousministeriöllä. (Varsinaisessa vastineessa viitattiin ko. ehdotuksen jälkeen sekaannusta aiheuttavalla tavalla vyöhykeisiin, joista päättää Ruokavirasto.)

Vaikka kansallista valmiusryhmää ei ole perustettu, Ruokavirasto on yhdessä elinkeinon edustajien ja aluehallintoviraston kanssa kartoittanut toimijoita, joilta voitaisiin eläintautitilanteessa ostaa palveluna eläinten lopettamista tai pitopaikkojen saneerausta. Ruokavirasto on myös suunnitellut raatojen kuljetusta ja hävittämistä eläintautitilanteessa.

Luonnonvaraisten rauhoitettujen eläinlajien rauhoitussäännökset kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan. Ehdotetussa eläintautilaissa olisi nykyisenkaltaisen säännös sitä tilannetta ajatellen, että muun torjuttavan eläintaudin vastustaminen edellyttäisi joitakin

sellaisia luonnonvaraisia eläimiä koskevia toimenpiteitä, joihin ryhtyminen edellyttää luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettua lupaa. Tällöin aluehallintovirasto vastaisi luvan hakemisesta. Eläinterveysviranomaiset ovat pitäneet eläintautilain mukaisia menettelyjä riittävänä, ja niillä on ollut hyvä keskusteluyhteys lupia myöntävien tahojen kanssa.

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry lausuu, että Suomessa rokotteiden kehitystyötä hidastavat kankea viranomaiskoneisto sekä sopivien turvatilojen puuttuminen eläinkokeiden suorittamiseksi. Se esittää, että valtio voisi ylläpitää edes yhtä tutkimuksiin soveltuvaa turvatilaa tarvittavien tartunnallisten kokeiden suorittamiseksi ja että eläinterveysviranomaisilla ja lääkeaineviranomaisilla olisi valmis toimintasuunnitelma kiireellisen rokotekehityksen varalle.

- **Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei lausunto anna aihetta muuttaa säännöshdotuksia.** Eläintautilaissa ei säädetä rokotteiden myyntiluvista ja muista niihin liittyvistä luvista, vaan asiasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvassa lääkelaisissa. Viranomaistehtävät kuuluvat Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealle. Ainoa poikkeus on, että Ruokavirasto voi myöntää maahantuonti- ja käyttöluvan epidemiatilanteessa immunologiselle eläinlääkevalmistelle lääkelain 21 g §:n mukaan, mutta tästäkin on välittömästi informoitava Fimeaa. Ruokaviraston myöntämä lupa edellyttää olemassa olevaa valmistetta.

Liitto ja Helsingin yliopisto ovat käyneet keskusteluja kehitteillä olevasta minkeille tarkoitusta koronavirusrokotteesta Ruokaviraston ja Fimean kanssa.

Rokotteen laatu-, turvallisuus- ja tehodokumentaatio edellyttää useita tutkimuksia rokotteella, mikä edellyttää rokotevalmistuksen hallitsevan lääketehaan mukana oloa. Vastuu tutkimuksista on rokotteen valmistavalla lääketehaalla, joka hakee myyntilupaa. Toimivaltainen viranomainen arvioi sitten toimitetun hakemuksen perusteella, onko laatu, turvallisuus ja teho osoitettu riittävästi. Tämä varmistaa sen, että markkinoilla olevat eläinlääkkeet ovat toimivia ja turvallisia. Vakavien tautien rokotteissa ensisijaisen tärkeää on osoittaa, että rokote pystyy oireiden lieventämisen tai estämisen lisäksi estämään viruseritystä ja siten taudin leviämistä laajemmalle.

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry lausuu eläintaudeista maksettavia korvauksia koskeviin säännöksiin liittyen seuraavaa:

Eläintautilaissa säädetty ilmoitusvelvollisuus ei käytännössä toteudu, mikäli toimija pelkää sen johtavan hänen kohdallaan mittaviin taloudellisiin vahinkoihin, joita ei riittävästi kompensoida. Jo eläintaudin toimijalle aiheuttama huoli ja henkinen kuormitus voi johtaa siihen, ettei toimija uskalla tehdä ilmoitusta.

Lausunnossa pidetään huonona sitä, että toimijan omaa työtä tai hävittämisestä aiheutuneita kustannuksia ei korvata valtion varoista turkiseläinlain osalta. Valtiolla ei ole kuitenkaan tarvittavaa omaa henkilökuntaa toimenpiteiden suorittamiseksi. Työ ja kulut pitäisikin korvata toimijalle. Korvausoikeutta ei myöskään pitäisi rajoittaa niiden toimijoiden osalta, jotka ovat taloudellisissa vaikeuksissa ennen eläintaudin rajoittamisesta aiheutuneita menetyksiä. Lausunnossa esitetään lisäksi, että koska pitopaikan saneeraus on hyvin työvaltaista ja sitoo toimijan täysin, korvauksen hakemiseen eläimistä ja saneerauksesta tulisi olla aikaa kolme kuukautta siitä, kun saneeraustyö on saatettu loppuun.

Jos eläimiä joudutaan lopettamaan viranomaisten määräyksestä eläinten ja ihmisten terveyden turvaamiseksi, eläimen arvo tulisi lausunnon mukaan korvata toimijalle kokonaisuudessaan, eläimen erityispiirteet huomioiden. Turkiseläimillä arvoon vaikuttavat suuresti eläimen eläinlaji, sukupuoli, värityyppi, laatu ja koko. Turkiseläimen arvo vaihtelee suuresti nahkamyyntin toteutuneen hinnan mukaan, ja SARS-Cov-2 pandemian myötä siitosminkkien saatavuus tulee romah-

tamaan, ja hinta tulee nousemaan rajusti. Tällainen kehitysnäkymä on huomioitava eläinten korvaushinnoissa. Mikäli toimija menettää tuotantonsa ja näin toimeentulonsa rajoitus- ja hävittämistoimenpiteiden seurauksena, toimijalle tulisi suorittaa korvaus täysimääräisenä.

- **Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei lausunto anna aiheutta muuttoa säännöshdotuksia.** Ilmoitusvelvollisuudella on tärkeä rooli eläintautien vastustamisessa, eikä ilmoittamista voida jättää tekemättä, vaikka korvauksia ei kaikin osin pidettäisikään riittävinä. Maataloutta koskevat EU:n valtioneuvoston päätökset eivät mahdollista korvausten maksamista toimijoiden omasta taudin hävittämistyöstä, mutta jos tauti on luokitettu muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi, Ruokavirasto vastaa ehdotetun 33 §:n nojalla taudin hävittämistoimenpiteistä. Valtioneuvoston päätökset eivät mahdollista vaikeuksissa olevien yritysten tukemista, mutta valtioneuvoston päätösten uudistuksen yhteydessä Suomi on esittänyt, että yrityksen taloudelliset vaikeudet eivät saisi muodostaa esteitä korvausten maksamiselle eläintautien yhteydessä. Myös kahden kuukauden määräaika lopetetuista eläimistä ja hävitetyistä omaisuudesta maksettavien korvausten hakemiselle perustuu EU-lainsäädäntöön sikäli, että Suomi saa tiettyjen tautien aiheuttamiin kustannuksiin (näihin tauteihin ei kuulu SARS-Cov-2) rahoitusta EU:n varoista vain, jos korvaukset eläimen omistajalle on maksettu kolmen kuukauden kuluessa eläinten lopetuksesta.

Korvauksena lopetettaviksi määräytyistä eläimistä suoritetaan lähtökohtaisesti eläimen käypä arvo, joka pyritään määrittämään mahdollisimman tarkasti. Arvon määrittämisessä ei voida ottaa huomioon tulevaisuuden kehitysnäkymiä, mutta huomioon voidaan ottaa nahkojen ja eläinten myyntihinnat korvaushetkellä. Taloudellisen vahingon korvausmaksimia $\frac{3}{4}$ maa- ja metsätalousministeriö on jo perustellut varsinaisessa vastineessaan.

Osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Lainsäädäntöneuvos

Johanna Wallius

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/4546/2020

MMM; Eläintautilain uudistaminen Euroopan unionin uuden eläinterveyssäännösten täytäntöön panemiseksi; hallituksen esity

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/4546/2020-MMM-45

Täydentävä vastine eläintautilakia koskevan hallituksen esityksen asiantuntijakuulemiseen

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Wallius Johanna 91214207S	2020-12-02T17:06:45	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Kaila Minna-Mari 91214021S	2020-12-03T11:20:19	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

4ddb9dabf6d6e8ac18d4b7f6fe6ef081480c7f565288dfb54fb04a7d103cc2cb